

pri riešení ťažkého životného obdobia – (kríza vo vzťahoch, život ohrozujúca nemoc, strata bývania, zamestnania, smrť blízkeho, živelná katastrofa a iné ťažko zvládnuteľné životné situácie ohrozujúce osobnostnú stabilitu, psychické a telesné zdravie klienta)

KEDY SA DÁ UPLATNIŤ PSYCHOTERAPIA?

Psychoterapia je zámerné upravovanie narušenej činnosti organizmu psychologickými prostriedkami, s cieľom liečby. Narušenie činnosti sa môže týkať psychických procesov a osobnosti alebo somatických procesov a orgánových funkcií. Mala by sa využívať iba v prípadoch, keď to odporúča súdny znalec v posudku.

Najmä pri prekladoch zo zahraničnej odbornej literatúry sa môžeme v tejto súvislosti stretnúť s pojmami:

- učebné programy
- resocializačné programy
- výchovné programy a pod

Ich cieľom, bez ohľadu na pomenovanie je:

- zabezpečiť výkon sankcie
- vytvoriť odborné, kvalifikované podmienky pre individualizované a cielené pôsobenie na páchatel'ov trestných činov, na širokú škálu príčin a podmienok trestnej činnosti a najmä na pomoc pri riešení ťažkostí a problémov, ktoré komplikujú úspešný výkon sociálnych rolí a rovnako úspešnú socializáciu.

pri ich realizácii by sa mali uplatňovať **tri základné princípy**¹:

- **primeranosť** - vychádza z predpokladu rešpektu ku klientovi a zároveň z akceptácie záujmov a nárokov spoločnosti i poškodených. Spôsoby práce s klientom rešpektujú jeho možnosti a jeho hranice.
- **vhodnosť**, ktorá sa týka nielen zvolených metód a prostriedkov, ale najmä cieľov zmeny, ktoré musia byť pre klienta skutočne dosiahnuteľné a tiež zmysluplné.
- **pružnosť** vyjadrujúce potrebu určitej rýchlej a včasnej reakcie na zmeny, ktoré sa objavujú v celom priebehu pôsobenia na klienta.

Foto L. Jakubčáková, zo série V odlúčení

PROBÁCIA A PROBAČNÉ PROGRAMY

Materiál bol spracovaný a vydaný konzultačným a informačným centrom EDUKOS Dolný Kubín v rámci projektu „Výchovné a prevenčné programy v sociálnej práci v trestnej justícii“ financovaného z Blokoveho grantu pre podporu partnerstiev švajčiarsko-slovenskej spolupráce a štátneho rozpočtu SR.

¹ KLÍMA, P. K pojetí a kontextu probačně „resocializačních“ programů. Éthum, 2001, roč. 31, s. 27-44

Probáciou podľa §2 zákona č. 550/2003 Z.z. o probačných a mediačných úradníkoch (ďalej len PMU) rozumieme:

- Organizovanie a výkon dohľadu nad obvineným, obžalovaným alebo odsúdeným
- Kontrolu výkonu trestu nespojeného s odňatím slobody vrátane uloženej povinnosti alebo obmedzenia
- Dohľad nad správaním obvineného v priebehu skúšobnej doby pri podmienčnom prepustení z výkonu trestu odňatia slobody
- Pomáhanie obvinenému v priebehu skúšobnej doby a počas kontroly výkonu trestov nespojených s odňatím slobody, aby viedol riadny život a vyhovel podmienkam, ktoré mu boli uložené rozhodnutím prokurátora alebo sudcu v trestnom konaní.

Základný cieľ probácie - pôsobiť na páchatel'a tak, aby sa už nedopúšťal ďalšej trestnej činnosti, aby si vybudoval vhodné sociálne zázemie a aby sa mohol znova spoločensky uplatniť.

Probačné programy - konkrétne resocializačné a reintegračné činnosti zosúladené s nápravnými opatreniami stanovenými súdom

Aplikácia probačných programov je v súlade:

S **Trestným zákonom č. 300/2005 Z.z.** - § 51 ods .4 umožňuje sudcovi uložiť aj **povinnosti**, ktoré sú súčasťou probačného dohľadu, konkrétne napr. písmeno:

g) podrobiť sa v súčinnosti s probačným a mediačným úradníkom alebo iným odborníkom programu sociálneho výcviku alebo inému výchovnému programu,

i) podrobiť sa v skúšobnej dobe psychoterapii alebo zúčastniť sa na psychologickom poradenstve.

V tomto zmysle možno takúto povinnosť považovať za **špecializovaný probačný program**, realizovaný externým poskytovateľom v súčinnosti s PMU.

AKÉ SÚ VHODNÉ FORMY REALIZÁCIE TÝCHTO POVINNOSTÍ?

sociálno-psychologický výcvik – ide o skupinovú prácu s 8-15 páchatel'mi zameraná na rozvoj pozitívneho sociálneho správania, sebakontrolu, zvyšovanie sociálnych zručností a spôsobilosti, ktoré posilňujú bezkonfliktný spôsob života.

Pre koho je sociálno-psychologický výcvik nevhodný?

1. páchatel'ov , ktorí majú v trestnom spise súdnoznalecké posudky, kde o. i. je konštatované podpriemerné IQ (mentálna subnorma),
2. páchatel'ov s psychiatrickou diagnózou (porucha štruktúry osobnosti),
3. páchatel'ov negramotných,
4. s neukončeným základným vzdelaním alebo 5. páchatel'ov, ktorí sú cudzinci a neovládajú slovenský jazyk alebo sú hendikepovaní v oblasti rečovej alebo sluchovej.

KEDY JE VHODNÝ VÝCHOVNÝ PROGRAM?

Výchovný program umožňuje cielenými terapeutickými prístupmi predovšetkým individuálnou (niekedy aj skupinovou prácou) docieľiť určitú samostatnosť a zmenu v praktických potrebách života páchatel'a.

Je vhodný pre tú kategóriu odsúdených, ktorí nie sú vhodní pre zaradenie do sociálno-psychologického výcviku, najmä negramotní, s nízkym stupňom sociálnych zručností a pod.

KEDY JE VHODNÉ PSYCHOLOGICKÉ PORADENSTVO?

psychologické poradenstvo je individuálna práca s klientom prežívajúcim aktuálnu životnú krízu, vyžadujúcim pomoc psychológa